

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

PSIXOLOGIYA VA SOTSIALOGIYA KAFEDRASI

“SOTSIAL PSIXOLOGIYA” FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:
Ta'lim sohasi:
Ta'lim yo'nalishi:

300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
60310300 – Psixologiya

Fan/modul kodi PTA1412	Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2025/2026						
Semestr	Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)				Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
			Jami:	Ma'ruza	Seminar	amaliy			laboratoriya
4	Sotsial psixologiya I	6	4	60	30	0	0	120	180
5	Sotsial psixologiya II	6	6	90	30	30	0	90	180
	Jami	12	10	150	60	30	0	210	360

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad: talabalarining Sotsial psixologiyasi fani to'g'risidagi ilmiy, nazariy va amaliy bilimlarini shakllantirish.

Fanni vazifasi – talabalarga Sotsial psixologiyasidan bilimlarining nazariy asoslarini, Sotsial psixologiyasining tuzilishi, rivojlanishi, fanning funktsiyalarini bir biriga bog'lab o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II. I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

4-SEMESTR

1-mavzu: Sotsial psixologiyaga kirish.

Sotsial psixologiya metodini tushunish umumiy psixologiya va sotsiologiya predmetini tushunishga bog'liqligi. Psixologik va sotsiologik adabiyotlarda sotsial psixologiya predmetini birdek tushunishning yo'qligi. Sotsial psixologiya predmetiga nisbatan mavjud uch nuqtali nazar.

2-mavzu: Sotsial psixologiyaning shakllanish tarixi.

Antik davr mutafakkirlari ishlarida sotsial-psixologik ta'limotlar. Sotsial psixologiya fanning rivojlanish tarixi. Sotsial psixologiyaning eksperimental fan sifatida rivojlanishi. Sotsial psixologiyaning sobiq ittifoqda va O'zbekistonda rivojlanish istiqbollari. Ilmiy bilim rivojlanishining zamonaviy bosqichida metodologik muammolar ahamiyatini o'sishi. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi tushunchasi. Sotsial psixologiyada talablar. Eksperimentli va korrelyatsion. Ma'lumotlarning ishonchligini va sharti masalasini ochish xususiyati.

3-mavzu: Sotsial psixologiya metodologiyasi va asosiy metodlari.

Ilmiy bilim rivojlanishining zamonaviy bosqichida metodologik muammolar ahamiyatini o'sishi. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi tushunchasi. Sotsial psixologiyada talablar. Sotsial psixologik tadqiqotning ikkita asosiy turi. Ilmiy bilim rivojlanishining zamonaviy bosqichida metodologik muammolar ahamiyatining o'sishi. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi tushunchasi. Sotsial psixologiyada talablar. Eksperimentli va korrelyatsion. Ma'lumotlarning ishonchligini va sharti masalasini ochish xususiyati.

4-mavzu: Sotsial psixologiya nazariyalari

“Xalqlar psixologiyasi” uning tarixiy sabablari va vazifalari. Latsarus, Shveyntal tomonidan programmasining shakllanishi. V.Vundtning xalqlar psixologiyasiga maxsus

yondashuvi, Tard ishlarida ijtimoiy psixologiyaning uch manbasi. “Sotsial xatti-harakat instinkti” nazariyasi (Mak Daugall)

5-mavzu. Sotsial psixologiyada asosiy tushunchalar I

Psixologiya maktablari sotsial psixologiya va praktikumga oid g'oyalar, sotsial psixologiyani eksperimental fan sifatida rivojlantirishi, Bixeviorizm, Sotsial Psixozanaliz.. Kognitivizm.

6-mavzu. Sotsial psixologiyada asosiy tushunchalar II

Sotsial psixologiyada Interaksionizm. Insonparvarlik psixologiyasi. Tranzakt tahlil. Ekzistentsial psixologiya, Sotsiometriya tushunchalari.

7-mavzu: Omma va olomon psixologiyasi.

Ommaviy sotsial jarayonlar va harakatlar psixologiyasi. Olomonning umumiy tavsifi. Uning ruhiy birdamlik qonuni. “Olomon” tushunchasi va uning turlari. Olomonning ijtimoiy-psixologik belgilari. Olomonni harakatga keltiruvchi psixologik mexanizmlar.

8-mavzu: Sotsial psixologiyada shaxs muammosi

Shaxs sotsial ta'sirlar mahsuli sifatida. Shaxs bilan jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalar masalasidagi ikki poliyar nuqtai nazar. Nativizm va empirizm. Sotsial normalar, sanksiyalar va shaxs. Sotsial va shaxslararo munosabatlar. Sotsial ta'sirlarning shaxs tomonidan anglanishi. «Men» – obrazi va o'zini-o'zi baholash. O'z-o'ziga bahoning past, o'ta yuqori va adekvat bo'lishi. O'z-o'zini tarbiyalash omillari va mexanizmlari. O'z-o'zi bilan dialog.

9-mavzu: Shaxs ijtimoiylashuvi

Sotsiallashuv tushunchasi, Taraqqiyot davrida shaxs sotsiallashuvi, shaxs yo'nalisining shakllanishi. Sotsiallashuv jarayoniga ta'sir etuvchi omillar: Biologik va Madaniy kontekst

10-mavzu: Ijtimoiylashuv mexanizmlari va institutlari

Shaxsning sotsial psixologik xatti xarakatini sotsializatsiya va determinatsiyada rasmiy va norasmiy tashkilotlarning roli. Shaxsning ijtimoiy ustanovkalari, Attitudining uch komponentli tizim farqlari (M.Smit). Oilaviy ijtimoiylashuv va uning o'ziga xosligi.

11-mavzu. Muloqat psixologiyasi.

Muomala to'g'risida tushuncha. Muomalaning kommunikativ, interaktiv, perseptiv tomonlari. Muomala funktsiyalari. Muomalaning tuzilishi. Muomalaning nazariy va metodologik muammolari. Muomala sotsial-psixologik voqelik sifatida.

12-mavzu: Muloqot va shaxslararo ziddiyatlar

Ijtimoiy psixologiya o'rganadigan asosiy masalalar. Konstruktiv va destruktiv nizolar. Nizolarni keltirib chiqaruvchi besh asosiy omillar. Nizolarni bartaraf etish usullari.

13-mavzu: Katta ijtimoiy guruhlar psixologiyasi.

Katta guruhlar psixologiyasi muammosi. Katta guruhlarni sinflarga bo'lish zaruriyati. Noformal birlashmalar va stixiyali tashkil etilmagan guruhlar psixologiyasi. Katta sotsial guruhlar psixologiyasini tadqiq etishning o'ziga xosligi, sotsial psixologiya va ideologiyaning o'zaro munosabati.

14-mavzu: Kichik guruhlar psixologiyasi.

Sotsial hayotda kichik guruhlar ahamiyati oshishining obyektiv sharoitlari. Kichik guruhning faoliyat samarasi. Guruh faoliyati samarasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Kichik

guruhlar klassifikatsiyasi: birlamchi va ikkilamchi guruhlar, rasmiy va norasmiy, a'zoli va referent guruhlar. Guruh o'Ichamlari va uning tuzimi. Jamoalarda psixologik o'zaro moslik. Guruhdagi psixologik muhit va uni o'rganish.

15-mavzu: Kichik guruhlar dinamikasi, liderlik va rahbarlik.

Kichik guruhlar dinamikasining asosiy jarayonlari. Kichik guruhdagi jarayonlarning umumiy xarakteristikasi. Kichik guruhlarining shakllanish mexanizmi. Kichik guruhlarda liderlik va rahbarlik. Sotsial psixologiyada lider tushunchasi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II. I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

5-SEMESTR

1. Ijtimoiy psixologiya va xavfsizlik
2. Turli informasion-psixologik vaziyatlarda shaxsning ijtimoiy xulqi
3. Sotsial psixologiyada fenomenal holatlari
4. Oila funksiyasi, oila tiplari va rollari
5. Ijtimoiy psixologiyaning amaliy-tadbiqiy sohalari
6. Boshqaruv psixologiyasi
7. Sotsial psixologiya fanida rahbar psixologiyasining o'rganilishi
8. Etnopsixologik tadqiqotlarning g'arb va sharqda o'rganilishi
9. Etnopsixologiyaning metodlari
10. Etnik guruhlarining psixologik xususiyatlari
11. Etnopsixologiyada milliy psixologik qiyofa
12. O'qituvchining etnopsixologik xususiyatlari
13. Milliy urf-odat, an'analarning ijtimoiy-psixologik funksiyalari
14. Etnopsixologiyada milliy did tushunchasi talqini
15. Etnosentrizm, etnik stereotiplar va madaniyat masalalari

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Sotsial psixologiya I (4-semestr)

1. Sotsial psixologiyaga kirish.
2. Sotsial psixologiya fanining shakllanish tarixi
3. Sotsial psixologiya metodologiyasi va metodlari
4. Sotsial psixologiya nazariyalari
5. Sotsial psixologiyada asosiy tushunchalar (eksperimental fan sifatida rivojlanishi, bixeviorizm, psixosozializm, kognitivizm)
6. Sotsial psixologiyada asosiy tushunchalar (Interaksionizm, sotsiometriya, tranzakt tahlil, ekzistensial psixologiya)
7. Omma va olomon psixologiyasi.
8. Sotsial psixologiyada shaxs muammosi.
9. Shaxs ijtimoiylashuvi
10. Ijtimoiylashuv mexanizmlari va institutlari
11. Muloqot va shaxslararo munosabatlar psixologiyasi
12. Muloqot va shaxslararo ziddiyatlar
13. Katta ijtimoiy guruhlar psixologiyasi
14. Kichik guruhlar psixologiyasi
15. Kichik guruhlar dinamikasi, liderlik va rahbarlik

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Sotsial psixologiya II (5-semestr)

1. Ijtimoiy psixologiya va xavfsizlik
2. Turli informasion-psixologik vaziyatlarda shaxsning ijtimoiy xulqi
3. Sotsial psixologiyada fenomenal holatlari
4. Oila funksiyasi, oila tiplari va rollari
5. Ijtimoiy psixologiyaning amaliy-tadbiqiy sohalari
6. Boshqaruv psixologiyasi
7. Sotsial psixologiya fanida rahbar psixologiyasining o'rganilishi
8. Etnopsixologik tadqiqotlarning g'arb va sharqda o'rganilishi
9. Etnopsixologiyaning metodlari
10. Etnik guruhlarining psixologik xususiyatlari
11. Etnopsixologiyada milliy psixologik qiyofa
12. O'qituvchining etnopsixologik xususiyatlari
13. Milliy urf-odat, an'analarning ijtimoiy-psixologik funksiyalari
14. Etnopsixologiyada milliy did tushunchasi talqini
15. Etnosentrizm, etnik stereotiplar va madaniyat masalalari

IV. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Sotsial psixologiya II (5-semestr)

1. Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot sohasi va muammolari.
2. Sotsiometriya
3. Sotsial-psixologik tadqiqotning ikkita asosiy turlari
4. Shaxslararo munosabatda ijtimoiy rollar talqini
5. Sotsiometrik kartochka "Liderlikni aniqlash"
6. Sotsial distansiyani aniqlash (Bargausa)
7. Nizolarni bartaraf etish usullari
8. Kichik Guruhlar psixologiyasi: klassifikatsiyalash dinamik jarayonlarni tahlil qilish
9. Liri Sobchik interpersonal metodikasi asosida guruhliy munosabatlarni va shaxsning refleksiv mexanizmlarini o'rganish
10. Boshqaruvning ijtimoiy-psixologik qonuniyatlari.
11. Guruhdagi o'zaro munosabatlarni o'rganishda "Guruh, pirogi" mashqidan foydalanish.
12. Kichik guruhlardagi qonuniyatlarni tahlilini amalga oshirish.
13. Kichik guruhlar psixologiyasi: klassifikatsiyalash dinamik jarayonlarni tahlil qilish
14. Guruhliy munosabatlarda stigma va diskriminatsiya, gender farqlar borasida trening mashg'ulotlari
15. Kichik guruhlarda sodir bo'ladigan shaxslararo munosabatlar (affiliatsiya, do'stlik, sevgi munosabatlari) va ularning kechishini tahlil qilish.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlarini o'qitish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:
Sotsial psixologiya I (4-semestr)

1. Sotsial psixologiyaning boshqa fanlar bilan, psixologiyaning boshqa turkumlari bilan munosabati.

2. Sotsial psixologiyaning Rossiya davlatida rivojlanishi.
3. Sotsial psixologiyada perceptiv jarayonlarni analiz qilish xususiyati.
4. Jitmoij psixologik trening va muloqatni samarali tashkil etish masalasi.
5. Nizolarni bartaraf etish usullari.
6. Katta jitmoij guruhlar muammosi.
7. Katta-guruhlar va ommaviy jitmoij jarayonlar psixologiyasi.
8. Sotsial psixologiyani O'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari
9. Shaxsning jitmoij-psixologik tipologiyasi.
10. Sotsial psixologiyada asosiy tushunchalar (psixologiya maktablarida).
11. Shaxs jitmoijlashuvi.
12. Muomilaning kommunikativ, interaktiv va perceptiv tomonlari.
13. Kichik guruhlar klassifikatsiyasi.
14. Kichik guruhlar shakllanish mexanizmi.
15. Insonlar xulq-atvoridagi o'zgarish-sotsial voqe'lik ekanligi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlarini o'tkazish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:

Sotsial psixologiya II (5-semestr)

1. Axborot xurujlari.
2. Informatsion-psixologik xavfsizlik.
3. Shaxsning o'z-o'zini himoya qilish vositalari
4. Turli informatsion-psixologik vaziyatlarda shaxsning jitmoij xulqi.
5. Empatiya emosional holat tartibida.
6. Turli muassasalarda jitmoij-psixologik xizmatni tashkil etish tamoyillari
7. Etnik guruhlar psixologiyasi.
8. Shaxsning jitmoij-psixologik tipologiyasi.
9. Yosh oila va uning ehtiyojlari.
10. O'rta asrlarda etnopsixologik qarashlar.
11. Etnik taraqqiyotda milliy ongning shakllanishi.
12. O'quvchining etnopsixologik xususiyatlari
13. Etnosentrizm, etnik stereotiplar va madaniyat masalalari
14. Oila funksiyasi, oila tiplari va rollari
15. Etnopsixologiyada milliy did ko'rinishlari

Izoh: Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mavzu doirasida bltis so'rovnomasi, baliq skleti texnologiyasi, taqdimot materiallari, krossvord, test topshiriqlari, metodikalar bandini yaratish, esse yozish, prezentatsiya tayyorlash, taxtily xisobot va referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Sotsial psixologiya fani doirasidagi guruh, jamoa, guruhdagi va guruhlararo munosabat xususiyatlari, katta va kichik guruhlarini tadqiq etish, shaxsning o'rganishning sotsial psixologik muammolarini, jitmoijlashuv, sotsial ustanovkalar, shaxsning guruhdagi o'rni, sotsial psixologiyaning amaliy tadqiqot xususiyatlarini tadqiq qilish;

- Sotsial psixologiyaga oid bilimlar, kategoriyalar va tushunchalarni talabalarga singdirish. Fanning vujudga kelishi, turli nazariyalar, metodlari, shaxs, guruh, jamoa, muomala va ularning funksiyasi, turlari xaqida ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish olish tadbirlarini belgilash va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

- ilmiy-nazariy jixadan olingan bilimlarni taxlil qilish, seminar mashg'ulotlarda mustaqil fikr yuritish, bilimlarga ijodiy yondosh ish malakasiga ega bo'lishi kerak.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadiar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

Talabalarining bilimni baholash va kreditlarni to'plash jarayoni O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

Talabalarining bilimni baholash mezonlari:

Sotsial psixologiya fanidan (mutaxassislik yo'nalishlariga) talaba nazariy qismini biladi. Sotsial psixologiya fani doirasidagi guruh, jamoa, guruhdagi va guruhlararo munosabat xususiyatlari, katta va kichik guruhlarini tadqiq eta oladi, shaxsning o'rganishning sotsial psixologik muammolarini, jitmoijlashuv, sotsial ustanovkalar, shaxsning guruhdagi o'rni, sotsial psixologiyaning amaliy tadqiqot xususiyatlarini ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 5 (a'lo) baho;

talaba sotsial psixologiya fani doirasidagi guruh, jamoa, guruhdagi va guruhlararo munosabat xususiyatlari, katta va kichik guruhlarini mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 4 (yaxshi) baho;

talaba sotsial psixologiya fani doirasida katta va kichik guruhlarini mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 3 (qoniqarli) baho;

talaba umumiy psixologiya fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Asosiy adabiyotlar

1. Андреев Т. В. Семейная психология. Учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2014. – 244 с.
2. Фозиев Э. Ф. Ижтимоий психология. – Тошкент, 2017.
3. Каримова В. М. Социал психология. – Тошкент, 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Мирзиёев Ш. М. "Нияти улуг халқнинг иши ҳам улуг, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади" – Тошкент.; Ўзбекистон наشريёти. 2019 йил

2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажатимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга курагимиз – Тошкент.; Ўзбекистон нашриёти. 2017 йил
3. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон ҳақларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровончилигининг гарови. – Тошкент.; Ўзбекистон нашриёти. 2017 йил
4. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда парло етатишимиз. – Тошкент.; Ўзбекистон нашриёти. 2017 йил
5. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таълил қатъий тартиб интигом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг қундалик фондаси бўлиши керак. – Тошкент.; Ўзбекистон нашриёти. 2017 йил

Axborot manbaalari

1. Электронная библиотека <http://www.koob.ru>
2. Материалы по психологии <http://www.psychology-online.net>
3. Психологическая библиотека «Самопознание и саморазвитие»: <http://psylib.kiev.ua/>
4. Сайт «Психология на русском языке»: <http://www.psychology.ru/Library>

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2025-yil "___" dagi "___" -sonli bayoni bilan ma'qullangan.

psixol.f.n., dotsent

Aslanov I.N.

Tuzuvchi:

Giavsova N.Q.

peivolaiva va sotsialoni va kafedra si o'qituvchisi

Taqirizchilar:

Sattorov V.N.

Pedagogika fanlari nomzodi, dotsenti.;

Abdullaiganova D.S. (imzo)

Abdullajanova D.S. *(ML20)*
O'qituvchi psixologika kafedrasida dotsent v.b. psixol.f.f.d (PhD)

№	OTM nomi	QS	THE	Top-300 ta'lim dasturi asosida kiritilgan mavzu	Mazkur dasturdagi mavzu nomi	Havolalar:
---	----------	----	-----	---	------------------------------	------------

1	M.V Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti Rossiya	94 o'ri n	107 o'rin	История формирования социально – психологическ их идей	1-mavzu. Sotsial psixologiya a fanining shakllanish tarixi	https://ipo.msu.ru/wp-content/uploads/2022/06/%D0%A1%D0%B E%D1%86%D0%B8 %D0%B0%D0%BB% D1%8C%D0%BD%D 0%B0%D1%8F- %D0%BF%D1%81% D0%B8%D1%85%D0 %BE%D0%BB%D0 %BE%D0%B3%D0% B8%D1%8F_13.00.02 .pdf
---	---	-----------------	--------------	--	---	--